

Аскер уулу Нурлан атындагы орто мектеби

*Тарбиялык саат*

**Өрт коопсуздугунан  
сактануу**

*10 – класс*

**Мугалим : Бейшебаева З**

## **Сабактын максаты:**

- а) Окуучуларга өрттүн чыгышы жана андан кантип сактанууну, коопсуздук эрежелерин түшүндүрүү.
- б) Ой жүгүртүүлөрүн, эске тутуларын, акыл сезимдерин өркүндөтүү.
- в) Алган билимдерин турмушта колдоно билүүгө тарбиялоо.

**Сабактын тиби:** Жаңы сабак

**Сабактын формасы:** Сабак - аңгеме, сабак - оюн.

**Сабакты окутуу ыкмасы:** Практикалык- ыкмасы, көрсөтмөлүү, түшүндүрүү ыкмасы.

**Сабактын жабдылышы:** Сүрөттөр, таблицалар.

**Сабактын жүрүшү:** Уюштуруу

- а) Окуучуларды тактоо
- б) Класстын санитардык - гигиенасына көз салуу.
- в) Сабактын темасын атоо.
- г) Сабактын максатын түшүндүрүү.

## **Мугалим:**

Электр үтүктөрүн, плиткаларды колдонгондо сөзсүз күйбөй турган атайын койгучтарга гана коюуга болот. Аларды эч качан кароосуз калтырбоо керек. Үйдөн чыгып баратканда бул аспаптарды розеткадан ажыратууну унутпоо зарыл.

Өзүңүздөргө белгилүү, үй ичиндеги биз колдонгон электр аспаптардын ичинен эң татаалы - телевизор. Аны пайдаланууда стабилизатор сөзсүз керек. Эч качан иштеп жаткан телевизорду кароосуз калтырууга болбойт. Аны көп иштетип ысытап жиберүү, ар түрдүү материалдар менен жабуу туура эмес. Телевизордогу электр сактагычтар өзүнүн схемасындагы көрсөтүлгөндөй болуусу талапка ылайык.

Балдар өзүлөрүнүн оюнунда чоңдорду туурашып, ширенке чагышып, кагаздарды, оюнчуктарды жана башка нерселерди күйгүзүшөт, электр жана

газ аспаптарын аракетке келтиришет. Мына ушундай “оюндан” өрт чыгып, үйлөр, үй - мүлктөр эле күйбөстөн, кээде балдардын өмүрлөрүнө да зыян келтирилген учурлар кездешет. Балдарды кароосуз калтырбагыла. Аларга мешти, газ плиталарын жактырбагыла жана электр приборлорун өз алдынча колдонууга жол бербегиле. Ширеңкени балдар жетпей турган жерге сактагыла.

От жагуу учурунун алдында мешти жакшылап текшерүү керек. Эгер меш бузук болсо, ага от жагууга болбойт. Мештин жарылып же тешилип калган жерлери болсо, ылай менен шыбап коюу керек. От жагууда керосин, колдонуу коркунучтуу.

Өзгөчө газ аспаптарын пайдаланууда кылдаттык керек. Балдарга же эрежелерди билбеген адамдарга газ плитасынын күйүп жаткан жалынына жакын жерге кир жайып кургатууга да болбойт.

Тамеки тартууда өтө этият болуу керек. Өзгөчө төшөккө жатып алып тамеки тартуу коркунучтуу, анткени мындан жалаң эле өрт чыкпастан адамдын өмүрүнө да зыян келтирилген учурлар аз эмес.

Мына ушул өрт коопсуздугунун эрежелерин сактасаңыздар, өз өмүрүңүздү жана үй мүлкүңүздөрдү өрт кырсыктарынан сактай аласыздар!

Пайдаланылып жаткан электр жана газ аспаптарын кароосуз калтыруу, бузук мештерге от жагуу, тамекини, ширеңкени толук өчүрбөй туш келди таштоо, балдардын от менен шоктугу жана башка ушул сыяктуу өрттүн себептеринен көптөгөн үйлөр, үй мүлктөрү өрттөнүп жок болуп, кээде адамдардын өмүрүнө да зыян келтирилип жатат.

Үйгө тапшырма: “Өрт - тилсиз жоо” деген темада дил баян жазып келүү.

**ӨРТ ЧЫККАНДА  
ТЕЛЕФОН  
ЧАЛГЫЛА**



Аскер уулу Нурлан орто мектеби



Жолдо жүрүү эрежеси.

Мугалим: Жунушакунова А.Ж.

# Тема: Жолдо жүрүү эрежеси

## Сабактын максаты:

<b>Билим берүүчүлүк</b> Окуучулар, коомдук ишмер адамдын баскан изин жана эмгектерин таанышат.	<b>Көрсөткүчтөр</b> Эгерде окуучу, мамлекеттик ишмер адамдардын эмгектерин баалай билишсе
<b>Өнүктүрүүчүлүк</b> Окуучулар абийрдүү жана адептүү сапаттарга үйрөнүшөт. Топто иштөөгө көнүшөт.	Эгерде окуучу коомдогу адамдык сапаттарды айырмалай билишсе, өздөрүн үлгүлүү алып жүрүшсө.
<b>Тарбия берүүчүлүк</b> Окуучулар эли-жери үчүн эмгек кылып, патриоттук сезимдерин ойготушат.	Эгерде окуучулар терс сапаттардан алыс болуп, эли үчүн кызмат кылышса.

Сабактын тиби: Аралаш сабак

Сабактын формасы: Топтордо иштөө

Сабактын жабдылышы: Слайд, ноудбук

Сабактын жүрүшү:

Уюштуруу Окуучуларга жагымдуу маанай түзүү

## **Кыргызстандын ИИМнин Жол-күзөт кызматынын жол кыймыл эрежелери боюнча ата-энелер үчүн кеңеш.**

Жыл сайын республика боюнча 16 жашка чейинки 200 ашуун бала жол кырсыктарынан ар түрдүү жаракат алышат.

Аварияларга карата жүргүзүлгөн талдоо балдардын коопсуз жол кыймылы боюнча билим-тажрыйбасы жана байкоочулук жөндөмү жетишсиздиги жол кырсыктарынын башкы себеби экенин аныктаган. Балдар жолду кунт коюп карап, машиналардын кыймыл ылдамдыгын баалай албайт. Анан калса, токтоп турган унаанын ары жагында башка унаа катуу келе жатканын байкабай, же жүрүп келе жатканы пайда болобу, жолду көрсөтпөй тозуп турган башка бир нерсе (бадал, тосмолор, киоск ж.б.) болобу, билбей калышы ыктымал. Жол күзөт кызматкерлери кырдаалга көп байкоо салуу жана жолдогу кыймылды машыктыруу балада зарыл коопсуздук көндүмдөрү иштелип чыгышына алып келет деп эсептейт. Бул максаттарга жетүү үчүн ата-энелер балдарды көчөдө дайыма коштоп жүрүүлөрү керек.

**Жолдо жүрүү эрежелери** – шаарларда жана калктуу конуштарда жол кыймылынын бардык катышуучуларынын (жөө адам, транспорт каражаттары) коопсуздугун камсыз кылууга жана тартибин сактоого багытталган жоболор. СССРде алгачкы жолдо жүрүү эрежелери Москва шаары жана анын айланасы үчүн 1922-ж. бекитилген. 1940-ж. типтүү эрежелер 1-жолу иштелип чыгып, ал 1957-ж. унификацияланган. Мына ушундан кийин союздук республикаларда, анын ичинде Кыргызстанда да жолдо жүрүү эрежелери киргизилген. Кийин эл аралык конвенциялардын жол кыймылы жана жол белгилери менен сигналдары жөнүндөгү нормаларын, мамлекеттик стандарттардын талаптарын эске алуу менен «Жолдо жүрүүнүн жаңы эрежелери» түзүлүп, ал 1973-жылдын 1-январынан СССРдин бардык жеринде колдонула баштаган. Азыр КРдин аймагында жол кыймылынын жөнгө салуучу негизги документ – КРдин Өкмөтүнүн 1999-жылдын 4-августундагы № 421 токтомунда бекитилген «Кыргыз Республикасынын жол кыймылынын эрежелери», 1999-жылдын 1-сентябрынан колдонулат. 2009-жылдын 3-мартында ага өзгөртүүлөр киргизилип, 2009-жылдын 1-апрелинен мыйзамдуу түрдө күчүнө кирген. Жолдо жүрүү эрежелери төмөнкүлөрдү камтыйт: жалпы жоболор; айдоочулардын, жүргүнчүлөрдүн, жөө адамдардын укуктары жана милдеттери; атайын сигналдарды колдонуу; светофордун жана жөнгө салуучунун сигналдары; авариялык сигналдарды жана авариялык токтоп калуу белгисин колдонуу; кыймылды баштоо, манёвр жасоо; жүрүүчү бөлүктө унаа каражаттарынын жайгашуусу; кыймылдын ылдамдыгы жана аралыкты (дистанция) сактоо; озуп өтүү жана кайчы өтүү; унаа туруучу жана токтоочу; кесилиштерден өтүү; жөө адам өткөөлдөрү жана маршруттары, транспорт каражаттарынын аялдамалары, темир жолдордон өтүү; автомагистралдар аркылуу кыймыл; турак жай зоналарындагы кыймыл; маршруттагы транспорт каражаттарынын артыкчылыгы; тышкы жарык берүүчү каражаттарды колдонуу; механикалык транспорт каражатын сүйрөтүү; айдаганга үйрөтүү, жүргүнчү жана жүк ташуу; велосипеддердин, мопеддердин, арабалардын кыймылына, ошондой эле мал айдоого кошумча талаптар. Жолдо жүрүү эрежелери жол кыймылынын бирдей тартибин, анын катышуучуларынын коопсуздугун камсыздоо жагында, КРдин бүткүл аймагында атайын ички иштер органдарынын контролдоочу, көзөмөлдөөчү жана уруксат берүүчү функцияларды аткарган ыйгарым укуктуу кызматкерлери иш алпарышат. Жолдо жүрүү эрежелерин транспорт каражатын айдоочулар жана жөө адамдар сактоого милдеттүү.

# Балдар үчүн жол эрежелери

Жолдон туура өтүүнү балага кантип үйрөтүү керек. ЖКК кеңештери



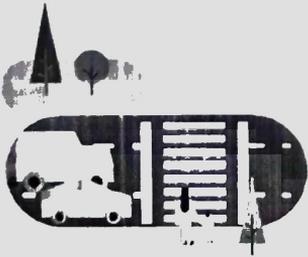
Убакыт жетиштүү болушу үчүн, үйдөн дайыма эртепел чыгуу керек; бала көчөдө шашкалактабай жүргөндү үйрөнгөнү жакшы



Жолдон өтөрдө сөзсүз токтош керек; жолду шашпай өткүлө. Мында бала да чуркабай басып өтүшү зарыл



Баланы жолдун тийиштүү жерлеринен гана өтүүгө көндүргүлө



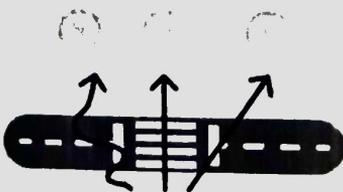
Жолдун четинде токтоп, жолдогу кыймылды тосуп турган машинанын артынан эч качан жолго чыкпагыла. Аялдамада турган троллейбусту же автобусту алдынан да, артынан да кесе өтпөш керек. Жакын жердеги жөө кишилер өтчү белгиге чейин барып, жолду ошол жерден өткүлө



Светофор бар жерде жашыл күйгөндө гана өткүлө. Мында да жол кыймылы коопсуз экенин алдын ала караш керек. Жолдо машина жок болсо да, кызыл же сары күйүп турганда жолдон өтүүгө болбой турганына бала көнүшү керек



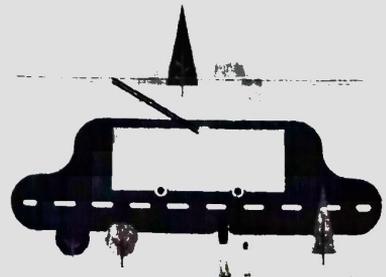
Жолдон өтөрдө бала менен сүйлөшүүнү токтоткула. Жолдон өтүп бара жатканда башка сөзгө алагды болбош керектигине көндүрүп, жолдогу абалга гана көңүл бурууга үйрөткүлө. Мындай учурда балага жолдогу абалга көңүл бурдура турган айрым нерселерди гана айтууга болот



Бала жолду түз басып өтүшүнө көңүл бургула. Бул машиналарга жакшыраак көз



Жолдон өтүп жатканда жана аялдамаларда баланы колунан кармап туруңуз, ал



Каршы бетте токтоп турган коомдук унааны көрүп, ага шашып чуркабагыла